

Majestetični kralj Dolomitov, Antelao, dviguje svojo glavo 3263 m, a ga krasi razkošje ledenikov in razov. Velike stene imata še: Sorapis (3205 m) 600-metrsko severno steno, in seveda skupina Civetta. Stolp Trieste, ki je visok le 2436 m, ima 700 m stene, Busazza (2916 m) ima 1000 m stene, največjo 1200 m visoko severozahodno steno pa ima Civetta (3220 m), kraljestvo plezalcev VI. stopnje, dalje Sass Maor (2812 m) s 1100 m vzhodno steno.

Ogromna je množica vrhov, ki imajo takšne višine kot vrhovi v Triglavskem pogorju. Vzponi na te vrhove so v splošnem krajši, zabavni (toda marsikateri je skrajno težaven) in zato morda gore vzbujajo vtis, da niso visoke. Relativna višina sten, robov in razov je pri pretežni večini dolomitskih gor dosti manjša in kot taka pride povsem do izraza tam, kjer so planinski domovi v sami bližini sten ali celo tik pod njimi, do njih pa ali pa vsaj v njihovo bližino pripelje udobna avtomobilska cesta, ponekod pa tudi vzpenjača. Čeprav sem stal na mnogih vrhovih okoli 2900 m, nisem vprav zaradi teh relativnih višin imel vtisa, da sem visoko. Šele na Langkofelu (3181 m, Sassolungo), na katerega smo se povzpeli po jugovzhodnih plateg mimo pločevinastega zavetišča, prav enakega našemu bivaku I pod Veliko Ponco, sem imel občutek, da sem res visoko.

Majhna osrenjena snežišča in majhni ledeniki, pravzaprav »zeleni snegovi«, podobni našemu triglavskemu ledeniku, poživljajo sliko Dolomitov in vzbujajo vtis, da so gore večje in višje, kot so v resnici.

Kaj je lepše, kaj je višje, kaj lepše? Da, kriteriji so postavljeni za to, da moremo po primerjavi presojati, toda vsakdo ima svoje oči, svoj pogled in svoja čustva. Zato ne morem reči, da je vtis, ki so ga napravili name Dolomiti, splošen vtis. Često, ko sem potoval po dolinah teh gor in se vzpenjal na njihove vrhove, sem zaman iskal podobnosti, kot so Logarska dolina, Robanov kot, Kamniška Bistrica, Krnica, Planica, Vrata in podobne. To so dragulji naših gor, kakršnih v Dolomitih ni.

Klimatske spremembe se kažejo tudi v vegetaciji

TONE WRABER

Znano je, da se ledeniki v Alpah, pa tudi drugod, močno krčijo. Tako navaja švicarski glaciolog dr. Zinnig (1952), da se je površina ledenikov v Graubündenu v letih 1895—1944 zmanjšala od 165 na 105 km², to je za 30%. Znani francoski botanik J. Braun-Blanquet, ki je po rodu Švicar, ilustrira klimatske spremembe tudi s spremembami v rastlinstvu nivalne stopnje. Nivalna stopnja se začinja v višini, kjer poletna toplota ravno še ali pa že ne zadošča več, da bi stopila na ravni ploskvi letne snežne padavine. Za primer navaja 2 vrhova v Graubündenu: Piz Languard (3266 m — Zg. Engadin) in Piz Linard (3414 m — Sp. Engadin). Nivalna stopnja se tu začinja v višini 2960 m.

Oswald Heer, ki je prvi pisal o švicarski nivalni flori (1884), omenja za Piz Languard nad višino 3000 m 12 cvetnih rastlin. Braun-Blanquet je v letih 1903 in 1905 ugotovil nad to višino 67, l. 1941 pa že 78 vrst cvetnic in praprotnic. V 40 letih se je torej nivalna flora Piz Languarda povečala za 11 vrst, poleg tega pa so mnoge vrste prodrle v višje lege in se močno razširile.

Podobne spremembe je našel Braun-Blanquet na Piz Linardu. Heer je l. 1835 na samem vrhu zabeležil 1 samo vrsto, Sieber l. 1864 3 vrste, Braun-Blanquet l. 1911 8, l. 1937 9 in l. 1947 11 vrst. Ob vsakem poznejšem vzponu je lahko ugotovil pri prej le sterilnih rastlinah tudi cvetove in plodove, pa tudi da se je število primerkov posameznih vrst povečalo. V višini 3385 m je odkril cel sestoj iz 11 cvetnic, 24 mahov in 21 lišajev, pač najvišje segajočo miniaturno rastlinsko združbo vzhodne Švice.

Iz navedenega sklepa Braun-Blanquet na klimatske spremembe v sedanjem stoletju, saj je flora nivalne stopnje gotovo njihov najobčutljivejši merilec. Napredovanje vegetacije pripisuje daljši vegetacijski dobi, ker sneg hitreje skopni in sije sonce več časa. Vprašanje, ali sta temu vzrok povišanje temperature ali zmanjšanje količine padavin ali oboje skupaj, prepušča meteorologom.